

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

СЕКРЕТАРИЈАТ
ЗАЈЕДНИЧКА СЛУЖБА

Истраживачки сектор

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE

СЕКРЕТАРИЈАТ / ТАЈНИШТВО
ЗАЈЕДНИЧКА СЛУЖБА

Истраживачки сектор

Број: 03/10-50-19-409-8/12
Сарајево, 02.07.2012.

Истраживање број: 114
Врста истраживања:
КОМП – компаративни преглед
АН – студија-анализа

РАД ПРЕДСТАВНИКА МЕДИЈА ТОКОМ СЈЕДНИЦА ПАРЛАМЕНТА

Припремила:
Сена Бајрактаревић

Дескриптор: парламент, јавност рада

Истраживање је намењено посланицима и делегатима, који могу поставити додатна питања, сугестије и коментаре на email адресу: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Јавност Босне и Херцеговине може коментирати радове, али Истраживачки сектор нема могућност да одговара на коментаре и дискутира о истраживању.

Информације наведене у садржају истраживања важеће су у тренутку припреме истраживања и оне се не ажурирају након објаве истраживања.

Истраживање не одражава званичан став Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (PSBiH).

SADRŽAJ

SAŽETAK	3
I. JAVNOST RADA PARLAMENTA U DIJELU KOJI SE ODNOSI NA RAD PREDSTAVNIKA MEDIJA TOKOM SJEDNICA PARLAMENTA.....	4
Hrvatska	4
Srbija	6
Slovenija	8
Crna Gora.....	9
II. USLOVI ZA RAD PREDSTAVNIKA MEDIJA TOKOM SJEDNICA PARLAMENTA	10
IZVORI.....	19

SAŽETAK

U ovom istraživanju navedeni su podaci o tome kako je uređena javnost rada parlamenta u Hrvatskoj, Srbiji, Sloveniji i Crnoj Gori u dijelu koji se odnosi na rad predstavnika medija tokom sjednica parlamenta.

Također su navedeni odgovori koje su parlamenti Hrvatske, Srbije, Slovenije i Crne Gore dali na upitnik Sektora za odnose s javnošću PSBiH o uslovima za rad predstavnika medija tokom sjednica parlamenta.

U Hrvatskoj, Srbiji, Sloveniji i Crnoj Gori aktima parlamenta (zakon, poslovnik, pravilnici) uređena je javnost rada parlamenta, procedura registriranja predstavnika medija (domaćih i stranih), procedura ulaska i izlaska iz zgrade parlamenta i unošenja uređaja, prisustvo predstavnika medija sjednicama, obezbjeđivanje uslova predstavnicima medija za praćenje sjednica i izvještavanje, obezbjeđivanje predstavnicima medija prostora za praćenje sjednica i opremljenih prostorija za rad, dostavljanje materijala predstavnicima medija, rad snimatelja i fotografa, način izrade službenih saopćenja parlamenta, način organiziranja konferencija za novinare, uloga generalnog sekretara i službi za odnose s javnostima, televizijski prijenosi sjednica, sadržaji i funkcioniranje internetskih stranica parlamenta, postupanje kada su sjednice zatvorene za javnost, uslovi pod kojima su sjednice i materijali zatvoreni za javnost itd.

Sjednice parlamenta i njegovih radnih tijela su javne (osim kada se, u skladu sa propisima, donese odluka da će se sjednica ili dio sjednice održati bez prisustva javnosti). Predstavnic medija imaju pravo prisustvovati sjednicama parlamenta i radnih tijela, a parlament im osigurava odgovarajuće uvjete za praćenje sjednica. U svim navedenim parlamentima za predstavnike medija je predviđen prostor za neposredno praćenje sjednica, novinarska soba, mogućnost praćenja sjednica preko interneta, kao i pravovremena dostava materijala i uvid u materijale (pozivi, dnevni red sjednica, prijedlozi akata, usvojeni akti, fonogrami, mišljenja, zapisnici, izvještaji, amandmani, dokumentacija i arhiva itd.). Snimatelji i fotografi snimaju početak sjednice parlamenta, od 5 do 15 minuta. Pravilnicima je detaljnije uređeno koje prostore parlamenta i na koji način predstavnici medija mogu koristiti za snimanje, fotografiranje i izjave.

Prilikom ulaska u zgradu parlamenta predstavnici medija se evidentiraju i prolaze kroz sigurnosnu provjeru. U Hrvatskoj i Sloveniji predstavnici medija se registriraju u službi za odnose s javnostima na osnovu zahtjeva uredništva (u Sloveniji akreditacije izdaje generalni sekretar). Predstavnici medija mogu dobiti stalnu, privremenu ili dnevnu akreditaciju. Akreditacijske kartice moraju nositi na vidljivom mjestu sve vrijeme boravka u parlamentu.

U svim parlamentima predviđena je mogućnost direktnog televizijskog prijenosa sjednica, s tim što u Hrvatskoj javna televizija ima obavezu prenositi određene sjednice, a u Sloveniji nacionalna televizija prenosi sve sjednice.

Službena saopćenja za javnost u Srbiji priprema nadležna služba, a odobrava predsjednik Narodne skupštine. U Crnoj Gori, osim predsjednika Skupštine, službeno saopćenje može odobriti predsjednik odbora. U Sloveniji Kabinet predsjednika Parlamenta i Služba za odnose s javnostima pripremaju saopćenja za javnost i prosljeđuju ih medijima. U Hrvatskoj konferencije za novinare održavaju se na osnovu odluke predsjednika parlamenta, predsjedništva parlamenta, parlamenta, kao i radnog tijela, predsjednika radnog tijela i kluba

zastupnika. U Srbiji konferenciju za novinare može održati zastupnik, a drugo lice samo po odobrenju predsjednika parlamenta. U Sloveniji konferencije za novinare se obično sazivaju u ime predsjednika ili potpredsjednika parlamenta, predsjednika radnih tijela ili generalnog sekretara. U Crnoj Gori konferenciju za novinare može održati klub zastupnika ili zastupnik.

I. JAVNOST RADA PARLAMENTA U DIJELU KOJI SE ODNOSI NA RAD PREDSTAVNIKA MEDIJA TOKOM SJEDNICA PARLAMENTA

U tabeli 1. navedeni su akti kojima se uređuje javnost rada parlamenta u Hrvatskoj, Srbiji, Sloveniji i Crnoj Gori.

Tabela 1. Akti kojima je uređena javnost rada parlamenta

Država	Hrvatska	Srbija	Slovenija	Crna Gora
Akt				
Zakon		Zakon o Narodnoj skupštini, II dio - Javnost rada, čl. 11.		
Poslovnik	Poslovnik, Javnost rada, čl. 250. – 259.	Poslovnik, Javnost rada, čl. 254.-260.	Poslovnik, Javnost rada, čl. 100. – 106.	Poslovnik Javnost rada, čl. 211. – 217.
Interni akt parlamenta (uputstvo, pravilnik i sl.)	Pravilnik o javnosti rada Hrvatskoga sabora i radnih tijela		Uslovi za rad predstavnika medija u Državnom zboru ¹	Pravilnik o unutrašnjem redu

Hrvatska

U vezi s radom predstavnika medija, *Poslovnikom* Hrvatskoga sabora² je propisano da izvjestitelji sredstava javnog priopćavanja imaju pravo pratiti rad Sabora i njegovih radnih tijela i izvješćivati javnost o njihovom radu. Na sjednicama radnih tijela Sabora može se odlučiti da izvjestitelji tiska i drugih sredstava javnog priopćavanja mogu prisustvovati sjednici i ako se na njoj raspravlja o nekom pitanju bez prisustva javnosti. O takvom pitanju mogu izvjestitelji tiska i drugih sredstava priopćavanja davati za javnost samo one obavijesti za koje se to na sjednici odluči. Na sjednici se može odlučiti da se obavijesti o takvom pitanju mogu davati tek nakon isteka određenog roka.

Radi pružanja pomoći i stvaranja povoljnih uvjeta za rad predstavnika tiska i drugih oblika priopćavanja u Saboru, osigurava im se pravovremena dostava materijala i uvjeti za praćenje

¹ Prijevod akta je u prilogu

² Izvor: Poslovnik Hrvatskoga sabora , čl. 250.-259., internetska stranica Hrvatskog sabora <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=1861> (pristup stranici 27.06.2012.)

rada na sjednicama Sabora i radnih tijela, razgovori s predstavnicima predlagatelja ili s dužnosnicima u Saboru i drugi kontakti s izvjestiteljima.

Sabor može izdavati prijepise tonskih snimki o tijeku rada na sjednicama Sabora, uz koje se objavljuju i materijali dostavljeni zastupnicima za svaku temu dnevnog reda sjednice, o čemu se brine tajnik Sabora.

Radi što potpunijeg i točnijeg izvješćivanja javnosti o rezultatima rada Sabora i radnih tijela može se dati službeno priopćenje za tisak i za druga sredstva priopćavanja. Konferencija za tisak održava se na temelju odluke predsjednika Sabora ili Predsjedništva Sabora ili na temelju odluke Sabora. Tiskovnu konferenciju može održati i radno tijelo na temelju odluke radnog tijela ili predsjednika radnog tijela, odnosno predsjedatelja radnog tijela. Tiskovnu konferenciju može održati i klub zastupnika parlamentarne stranke.

Poslovníkom je također propisano da se, između ostalog, način registriranja domaćih i stranih novinara u Saboru, kao i izravni radijski i televizijski prijenosi tijekom sjednica, uređuju *Pravilnikom o javnosti rada Sabora i radnih tijela*.

U skladu sa *Pravilnikom o javnosti rada Sabora i radnih tijela*³, koji je donio Sabor, sjednice Sabora televizijski se snimaju i direktno prenose na saborskom kanalu za potrebe zastupnika i Stručne službe Sabora. Radio i televizija mogu izravno prenositi cjelokupni tijek sjednica Sabora.

Novinari – izvjestitelji iz Sabora, kao i fotografi (fotoreporteri) i snimatelji koji prate novinare – izvjestitelje, registriraju se u Službi za odnose s javnošću na temelju pisanog zahtjeva njihovog uredništva. U zahtjevu se navodi ime i prezime novinara, datum rođenja, ime oca, broj i mjesto izdavanja osobne iskaznice i prilaže se fotografija. Slobodni novinari mogu podnijeti zahtjev za registraciju tajniku Sabora. Tajnik Sabora prije izdavanja registracijske kartice može zatražiti mišljenje Hrvatskoga novinarskog društva. Na temelju podnijetog zahtjeva novinaru se izdaje registracijska kartica na kojoj se nalazi ime i prezime, fotografija novinara, naziv medija i oznaka »novinar«. Stranim novinarima registracijske kartice izdaje tajnik Hrvatskoga sabora, po pribavljenom mišljenju Ministarstva vanjskih poslova. Novinari pri ulasku u zgradu Sabora podliježu sigurnosnim mjerama i dužni su tijekom boravka u Saboru nositi registracijske kartice na vidljivom mjestu. Na isti način registracijske kartice se izdaju i snimateljima i tehničarima elektroničkih i drugih medija.

Novinari, snimatelji i tehničari, koji nisu registrirani na navedeni način, mogu uz pisanu najavu njihovog uredništva, odnosno Hrvatskoga novinarskog društva Službi za odnose s javnošću dobiti dnevnu propusnicu.

Novinar, snimatelj ili tehničar koji mijenja redakciju ili mu prestaje rad, odnosno slobodni novinar dužan je Službi vratiti registracijsku karticu. Redakcija je dužna obavijestiti Službu o svakoj promjeni statusa novinara u redakciji, a za slobodnog novinara o prestanku rada dužno je izvijestiti Hrvatsko novinarsko društvo.

Novinarima registriranim za praćenje rada Sabora omogućeno je:

- praćenje sjednica Sabora i sjednica radnih tijela,
- uvid u zakonske prijedloge i druge prijedloge o kojima predstoji rasprava u Saboru,
- uvid u prijepise tonskih snimaka (fonogram) sjednica,

³ Izvor: Pravilnik o javnosti rada Sabora i radnih tijela od 20.05.2005., čl. 11.-19., internetska stranica Hrvatskog sabora <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=1923> (pristup stranici 27.06.2012.)

– uvid u dokumentacijsku i arhivsku građu Sabora.

Ovo se ne odnosi na materijale i dokumente koji sadrže informaciju koja je zakonom izuzeta od prava na uvid.

Uvid u dokumentacijsku i arhivsku građu Sabora, te druge materijale u vezi s radom Sabora, omogućit će se na njihov zahtjev i novinarima koji nisu registrirani u Saboru, predstavnicima nevladinih i drugih institucija, kao i svakoj domaćoj ili stranoj fizičkoj ili pravnoj osobi po postupku propisanom zakonom. Zahtjev za uvid podnosi se Službi za odnose s javnošću.

Javnost rada Sabora ostvaruje se i putem interneta. Internetske stranice izrađene su sa svrhom:

- informiranja javnosti o radu Sabora (zakonski i drugi prijedlozi o kojima predstoji rasprava, stajališta i izvješća radnih tijela i drugi podaci o Saboru i njegovom radu),
- preuzimanja (downloada) informacija o radu Sabora namijenjenih javnosti iz raspoloživih informacijskih izvora,
- omogućavanja javnosti dostupnost interaktivnih multimedijских servisa kao i servisa u realnom vremenu (rezultati glasovanja na plenarnoj sjednici, video i digitalni prijenos tijeka plenarnih sjednica, net meeting, chat i drugi načini neposrednog komuniciranja).

Rad Sabora na internetskim stranicama predstavlja se javnosti dnevno ažurno na hrvatskom jeziku, a u skladu s tehničkim, kadrovskim i drugim mogućnostima i na drugim svjetskim jezicima. Javnost rada Sabora ostvaruje se i putem komunikacije zastupnika, radnih tijela i stručne službe putem službene adrese elektroničke pošte, kao i drugih načina komuniciranja putem interneta.

Član 19., stav (1) Pravilnika o javnosti rada Sabora i radnih tijela glasi da će tajnik Sabora donijeti Uputstvo o provedbi ovog Pravilnika u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu Pravilnika.⁴

Srbija

U skladu sa članom 11. *Zakona o Narodnoj skupštini Srbije*⁵ javnost rada Narodne skupštine se obezbjeđuje: stvaranjem uslova za televizijske i internet prenose sjednica Narodne skupštine, konferencijama za novinare, izdavanjem zvaničnih saopštenja, omogućavanjem praćenja rada Narodne skupštine od strane predstavnika sredstava javnog informisanja, posmatrača domaćih i međunarodnih udruženja i organizacija i zainteresovanih građana, uvidom u dokumentaciju i arhivu Narodne skupštine, uvidom u stenografske bilješke i zapisnike sa sjednica Narodne skupštine, na internet stranici Narodne skupštine i na druge načine, u skladu sa zakonom i Poslovnikom. Javnost se može isključiti odlukom Narodne skupštine, u skladu sa zakonom i Poslovnikom. O prijedlogu dnevnog reda, datumu, vremenu i mjestu održavanja sjednice Narodne skupštine obavještava se javnost, osim u slučajevima kada je to zakonom drukčije uređeno. Sjednice radnih tijela Narodne skupštine su javne, osim ako radno tijelo drukčije ne odluči. Informacije sa sjednica Narodne skupštine ili radnih tijela zatvorenih za javnost ne mogu se davati bez posebnog odobrenja Narodne skupštine, odnosno odobrenja radnog tijela. U Narodnoj skupštini obezbjeđuju se posebna

⁴ U odgovoru na upitnik ovo Uputstvo o provedbi Pravilnika nije navedeno.

⁵ Izvor: internetska stranica Narodne skupštine Srbije <http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-.872.html?SearchText=zakon+o+narodnoj+skupstini> (pristup stranici 27.06.2012.)

mjesta za posmatrače domaćih i međunarodnih udruženja i organizacija, zainteresovane građane i predstavnike sredstava javnog informisanja. Novinarima akreditovanim za praćenje rada Narodne skupštine omogućeno je praćenje sjednica Narodne skupštine i njenih radnih tijela i uvid u prijedloge zakona i drugih akata o kojima Narodna skupština vodi raspravu, stenografske bilješke sa sjednica, uvid u dokumentaciju i arhivu Narodne skupštine. Način ostvarivanja javnosti rada i postupak isključenja javnosti uređuju se Poslovníkom. Ulazak i boravak predstavnika sredstava javnog informisanja, posmatrača udruženja i organizacija i zainteresovanih građana u Narodnoj skupštini uređuju se aktom nadležnog radnog tijela Narodne skupštine.

Poslovníkom Narodne skupštine Srbije⁶ propisano je da su sjednice Narodne skupštine i njenih radnih tijela javne. Sjednica Narodne skupštine može biti zatvorena za javnost u slučajevima određenim zakonom, ako to predloži Vlada, odbor ili najmanje 20 narodnih poslanika, a taj prijedlog mora biti obrazložen i o njemu Narodna skupština odlučuje bez pretresa. Sjednica radnog tijela može da bude zatvorena za javnost, na obrazložen prijedlog najmanje trećine od ukupnog broja članova tog radnog tijela, a o prijedlogu radno tijelo odlučuje bez pretresa. Do donošenja odluke Narodne skupštine, odnosno radnog tijela, o isključenju javnosti sa sjednice, predsjednik Narodne skupštine, odnosno predsjednik radnog tijela dužan je da postupa kao da je prijedlog za zatvaranje sjednice za javnost usvojen. Ako Narodna skupština, odnosno radno tijelo, odluči da da informaciju sa sjednice zatvorene za javnost, predsjednik Narodne skupštine, odnosno predsjednik radnog tijela, daje saopštenje za javnost.

Predstavници sredstava javnog informisanja imaju slobodan pristup sjednicama Narodne skupštine i njenih radnih tijela, radi obavješćavanja javnosti o njihovom radu, u skladu s propisima o unutrašnjem redu u Narodnoj skupštini. Predstavnicima sredstava javnog informisanja obezbjeđuju se uslovi neophodni za praćenje rada na sjednicama Narodne skupštine i njenih odbora, u skladu s aktom nadležnog odbora.

Novinari akreditovani za praćenje rada Narodne skupštine mogu da koriste stenografske bilješke Narodne skupštine, a kad ih citiraju, moraju da naznače da li su izlaganja autorizovana. Novinarima akreditovanim za praćenje rada Narodne skupštine stavljaju se na raspolaganje prijedlozi zakona i drugih opštih akata, kao i informativni i dokumentacioni materijal o pitanjima iz rada Narodne skupštine i njenih radnih tijela. Akreditacija predstavnika sredstava javnog informisanja u Narodnoj skupštini uređuje se u skladu sa aktom nadležnog odbora.

Po pravilu, na internet stranici Narodne skupštine objavljuju se:

- prijedlog dnevnog reda i usvojeni dnevni red sjednice Narodne skupštine i njenih radnih tijela,
- usvojeni zapisnik sa sjednice Narodne skupštine i njenih radnih tijela,
- prijedlozi zakona i drugih akata podnijetih Narodnoj skupštini,
- zakoni i drugi akti Narodne skupštine,
- amandmani na prijedloge zakona i drugih akata,
- izvod glasanja na sjednici Narodne skupštine,
- vrijeme održavanja i dnevni red sastanka Kolegijuma,
- informator o radu Narodne skupštine,
- dnevne informacije o radu Narodne skupštine i njenih radnih tijela,

⁶ Izvor: Poslovníkom Narodne skupštine Srbije, čl. 254.-260., internetska stranica Narodne skupštine Srbije <http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina/-vazna-dokumenta/poslovník/javnost-rada.1342.html> (pristup stranici 27.06.2012.)

- izvještaj o radu odbora,
- druge informacije i dokumenti nastali u radu ili u vezi s radom Narodne skupštine koji su od značaja za informisanje javnosti.

Službeno saopštenje za javnost priprema nadležna služba Narodne skupštine, a odobrava predsjednik Narodne skupštine ili lice koje on ovlasti. Konferenciju za novinare u Narodnoj skupštini može da održi narodni poslanik, a drugo lice, samo po odobrenju predsjednika Narodne skupštine.

Slovenija

Javnost rada Državnog zbora Slovenije propisana je *Poslovníkom* Državnog zbora, čl. 100. – 106.⁷ U skladu sa članom 101. Poslovníka, sjednice Državnog zbora i radnih tijela su javne, osim ako Državni zbor ili radno tijelo razmatra pitanje povjerljive prirode. Javnost sjednica Državnog zbora ili njegovog radnog tijela je obezbijedena ako je predstavnicima medija omogućeno praćenje sjednice direktno u prostoru gdje se sjednica odvija ili ako im je praćenje sjednice omogućeno tehničkim uređajima.

Državni zbor može na prijedlog predsjedavajućeg, matičnog radnog tijela, zastupničke grupe ili vlade odlučiti da će se sjednica ili dio sjednice održati bez prisustva javnosti i ako ne razmatra pitanja povjerljive prirode, kada tako propisuje ovaj Poslovník ili kada je utemeljeno očekivati da u raspravi mogu biti postavljena pitanja u vezi sa stvarima povjerljive prirode. Odluku o tome donosi Državni zbor na sjednici bez prisustva javnosti. Predsjedavajući odlučuje ko može osim zastupnika prisustvovati sjednici ili dijelu sjednice koja se odvija bez prisustva javnosti. O radu na sjednici ili dijelu sjednice koja se odvija bez prisustva javnosti vode se doslovni zapisi i audio-video zapisi, ako Državni zbor ne odluči drugačije. Uvid u takve zapise imaju samo zastupnici, predlagatelj, predstavnik vlade i drugi učesnici takve sjednice. Tekst službene informacije o sjednici ili dijelu sjednice koja se odvija bez prisustva javnosti određuje predsjedavajući. Odredbe o sjednicama bez prisustva javnosti primjenjuju se i na sjednice radnih tijela Državnog zbora.

Članom 102. Poslovníka uređeno je prisustvo predstavnika medija sjednicama i pristup materijalima, na način da predstavnici medija imaju pravo prisustvovati javnim sjednicama Državnog zbora i njegovih radnih tijela i informirati javnost o njihovom radu. Predstavnicima medija su na raspolaganju informativni i dokumentacijski materijal, prijedlozi akata Državnog zbora, informacije i izvještaji o radu Državnog zbora i njegovih radnih tijela, glasilo Državnog zbora i druge publikacije koje izdaje Državni zbor, i svi javni dokumenti koji se objavljuju na računarskoj mreži Državnog zbora.

Uslovi za rad predstavnika medija u Državnom zboru i način korištenja javnih dokumenata iz računarske mreže Državnog zbora utvrđuju se pravilima koja izdaje generalni sekretar.

Generalna sekretarka je 2009. utvrdila *Uslove za rad predstavnika medija u Državnom zboru*, čiji se prijevod nalazi u prilogu ovom istraživanju.

⁷ Izvor: Uradni list Slovenije <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200792&stevilka=4543> (pristup stranici 28.05.2012., 27.06.2012.); internetska stranica Državnog zbora <http://www.dz-rs.si/wps/portal/en/Home/ODrzavnemZboru/PristojnostiInFunkcije/RulesoftheProcedureText> (pristup stranici 27.06.2012.)

Crna Gora

Javnost rada Skupštine Crne Gore uređena je *Poslovníkom*, čl. 211. – 217.⁸ U skladu sa Poslovníkom, rad Skupštine i njenih odbora je javan. Sjednica Skupštine i sjednica odbora zatvorena je za javnost u slučaju kada se razmatra akt ili materijal koji je označen kao "državna tajna". Skupština, na obrazloženi prijedlog Vlade ili 10 poslanika, može odlučiti, bez pretresa, da zatvori sjednicu ili dio sjednice za javnost.

Radi obezbjeđivanja potpunijeg informisanja javnosti o radu Skupštine, Skupština ima svoju internetsku stranicu na kojoj objavljuje podatke i informacije o radu Skupštine i njenih odbora. Prezentacija Skupštine i njenih odbora na internetskoj stranici uređuje se posebnim aktom Kolegijuma predsjednika Skupštine.

Skupština obavještava javnost o svom radu, temama o kojima se raspravlja i odlukama koje donosi. Prijedlozi akata o kojima se raspravlja mogu se objaviti u medijima ili u posebnoj publikaciji.

Televizija i drugi elektronski mediji imaju pravo da direktno prenose sjednicu Skupštine i njenih odbora. Skupština obezbjeđuje uslove da televizija i drugi elektronski mediji direktno prenose sjednice Skupštine.

Sjednicu Skupštine i sjednicu odbora Skupštine prate novinari akreditovani od strane nadležnog organa. Novinarima se stavljaju na raspolaganje materijali koji se razmatraju na sjednici Skupštine i sjednici odbora, osim ako opštim aktom o načinu rukovanja materijalom u Skupštini koji se smatra državnom tajnom ili je povjerljive prirode nije drukčije određeno. Skupština novinarima obezbjeđuje neophodne uslove za praćenje sjednice Skupštine i sjednice odbora. O navedenom se stara generalni sekretar Skupštine.

Radi potpunijeg i tačnijeg informisanja javnosti o radu Skupštine i njenih odbora može da se izdaje službeno saopštenje za medije ili da se drže konferencije za novinare (medije). Tekst službenog saopštenja za Skupštinu, odnosno odbor sastavlja odgovarajuća služba Skupštine, a odobrava predsjednik Skupštine, odnosno predsjednik odbora ili lice koje je za to ovlašćeno. Konferenciju za novinare (medije) u Skupštini može da održi klub poslanika ili pojedini poslanik.

Uslovi za rad predstavnika medija uređeni su *Pravilnikom o unutrašnjem redu u zgradi Skupštine*⁹ iz 2007. godine.

U skladu s ovim Pravilnikom, novinarima stalno akreditovanim u Skupštini izdaje se posebna stalna propusnica na kojoj se nalazi: ime i prezime, fotografija novinara, naziv medija i oznaka »akreditovani novinar«. Na isti način se izdaju posebne stalne propusnice fotoreporterima i snimateljima koji prate novinare izvještače. Novinarima koji nisu akreditovani, nakon odobrenog ulaska i boravka u zgradi Skupštine, izdaje se dnevna propusnica na kojoj se nalazi oznaka »novinar«, koju su po obavljenom poslu dužni vratiti Službi obezbjeđenja. Novinari su dužni da tokom boravka u zgradi Skupštine nose propusnicu na vidljivom mjestu. Po prestanku osnova za korišćenje propusnice, korisnik je

⁸ Izvor: internetska stranica Skupštine Crne Gore http://www.skupstina.me/cms/site_data/AKTI%202010/poslovník%20skusptine%20cg%20novi.pdf (pristup stranici 28.05.2012.)

⁹ Izvor: e-mail iz Skupštine Crne Gore od 18.06.2012.

dužan da propusnicu vrati Službi obezbjeđenja. Gubitak propusnice odmah se prijavljuje Službi obezbjeđenja.

U skladu sa članom 25. navedenog Pravilnika, za obavljanje službenih poslova koriste se radne prostorije u zgradi Skupštine (kabinet, kancelarija, biro i sl.), u skladu sa njihovom namjenom i tehničkom opremom. Radne prostorije u zgradi Skupštine koriste: poslanici, funkcioneri Skupštine, klubovi poslanika, predstavnici Vlade Republike Crne Gore, zaposleni u Službi Skupštine, predstavnici medija, kao i druga lica čije se radne prostorije nalaze u zgradi Skupštine. Prostorije kluba poslanika mogu koristiti poslanici kluba u skladu sa pravima i obavezama koje proističu iz obavljanja poslaničke funkcije, i to: za pripreme, dogovore i sastanke u vezi sa sjednicom Skupštine i njenih radnih tijela kao i za sastanke sa građanima. Također u skladu sa članom 25. Pravilnika, press poziciju u centralnom holu Skupštine koriste poslanici i funkcioneri Skupštine povodom davanja izjava za javnost, vezanih za aktivnost Skupštine. Novinari, fotoreporter i snimatelji akreditovani za izvještavanje iz Skupštine koriste posebnu prostoriju određenu za tu namjenu - Press centar.

U skladu sa članom 30. Pravilnika, novinari prate rad sjednice Skupštine u posebnom dijelu Velike sale - novinarskoj loži. Snimatelji prate rad sjednice u Velikoj sali, na način da ne ometaju rad i tok sjednice i za potrebe snimanja, ne mogu koristiti prostor ispred predsjedavajućeg stola. Fotoreporter snimanje obavljaju na početku ili u toku rada sjednice, u trajanju do 15 minuta.

Za ulazak u Veliku salu koriste se četiri ulaza, i to: Ulaz I, Ulaz II, Ulaz III i Ulaz IV. Novinari i građani kojima je odobreno praćenje rada sjednice Skupštine, za ulazak u Veliku salu koriste Ulaz III, a snimatelji i fotoreporter Ulaz I.

U prostoriju u kojoj se održava sjednica radnog tijela, osim poslanika i lica koja vrše poslove sekretara odbora, mogu ulaziti: lica koja su pozvana na sjednicu, novinari, fotoreporter i snimatelji koji prate rad sjednice, osoblje bifea i službenik obezbjeđenja.

U skladu sa članom 55. Pravilnika, novinari, snimatelji i fotoreporter, kada dolaze u zgradu Skupštine radi snimanja sjednica Skupštine, njenih radnih tijela i drugih sjednica i sastanaka koji se održavaju u zgradi Skupštine, mogu unositi u zgradu uređaje za optička i akustička snimanja, s tim što podliježu kontroli Službe obezbjeđenja.

II. USLOVI ZA RAD PREDSTAVNIKA MEDIJA TOKOM SJEDNICA PARLAMENTA

Na osnovu odgovora (*vidjeti tabelu 2.*) koje su parlamenti Hrvatske, Srbije, Slovenije i Crne Gore dostavili na upitnik Sektora za odnose s javnošću PSBiH, slijedi sažetak o pojedinim aspektima uslova za rad predstavnika medija tokom sjednica u navedenim parlamentima.

U Hrvatskoj, Srbiji, Sloveniji i Crnoj Gori sjednice državnog parlamenta su otvorene za prisustvo medija. Tri parlamenta posjeduju interni TV kanal, dok sjednice Državnog zbora Slovenije prenosi nacionalna televizija, u skladu sa Zakonom o RTV.

U svim navedenim parlamentima za novinare je obezbijena novinarska soba. U tri parlamenta bežična (*wireless*) konekcija postoji u novinarskoj sobi, dok u Narodnoj skupštini Srbije bežična (*wireless*) konekcija postoji u centralnom holu gdje se uzimaju izvave. U svim parlamentima novinarska soba ima pristup parlamentarnoj mreži, računare i printere. U tri parlamenta novinarska soba ima lokalnu telefonsku vezu, a u Državnom zboru Slovenije lokalnu i međunarodnu telefonsku vezu. U dva parlamenta novinarska soba ima faks (Hrvatska i Crna Gora), a u jednom parlamentu novinarska soba ima TV prijemnike (Srbija).

U dva parlamenta za izvještače postoji *dress code*, u skladu sa pravilnikom parlamenta (Srbija i Crna Gora). U Sloveniji za izvještače *dress code* nije formalno propisan, ali svi koji ulaze u Državni zbor moraju biti obučeni primjereno instituciji i ne dozvoljava se ulazak u kratkim pantalonama.

Izjave tokom sjednica

U svim parlamentima poslanici tokom sjednice daju izjave za medije ispred sale u kojoj se zasjeda (u Srbiji je to centralni hol). U tri parlamenta ne postoji preciziran termin za uzimanje i davanje izjava tokom sjednica, dok u Crnoj Gori postoji. Izvještači tokom sjednica stupaju u neposredni kontakt sa poslanicima direktnim kontaktiranjem poslanika ili preko službe parlamenta za odnose s javnostima ili preko poslaničkih grupa (u Sloveniji poslaničke grupe imaju osoblje za odnose s javnostima).

Rad kamermana i fotoreportera tokom sjednice

U Hrvatskoj radio i televizija mogu direktno prenositi cjelokupni tok sjednica Sabora. Kako se sjednice Sabora televizijski snimaju i direktno prenose na internom saborskom kanalu (Saborska televizija), javna televizija – HRT i ostale privatne televizije preuzimaju audio-video sadržaje putem njega, po vlastitom izboru. Javna televizija – HRT temeljem Zakona o HRT ima obavezu prenositi određene sjednice Sabora (konstituirajuće sjednice, izbor Vlade, interpelacije, svečane sjednice...).

U Srbiji akreditovani kamermeni/fotoreporteri/fotografi, sa godišnjim ili dnevnim akreditacijama, mogu da snime početak sjednice Narodne skupštine, svakog dana zasjedanja, prvih 5-10 minuta, ako nije zatvorena za javnost. Sjednice odbora su otvorene za javnost (snimatelji mogu da ih prate sve vrijeme), osim ako Odbor ne odluči drugačije, u skladu s Poslovníkom.

U Sloveniji fotografi i televizijski snimatelji imaju za vrijeme sjednica Državnog zbora prvih petnaest minuta na početku svakodnevnog zasjedanja u velikoj dvorani i na balkonu velike dvorane Državnog zbora obezbijeden fototermin. Prvog dana redovnog zasjedanja Državnog zbora moguće je pet minuta prije početka sjednice fotografirati ili snimati iz središta velike dvorane Državnog zbora, inače je za fotografiranje ili snimanje određen prostor iza posljednjeg reda zastupničkih klupa.

Na svečanim sjednicama, komemorativnim sjednicama i drugim posebnim događajima u velikoj dvorani Državnog zbora nema petnaestominutnog fototermina, ali fotografi i snimatelji mogu sve vrijeme biti u dvorani. Tokom tih događaja nema fototermina na balkonu velike dvorane, osim ako ga posebno organizira Služba za odnose s javnostima. Tokom svečanih i drugih posebnih sjednica Državnog zbora snimatelji i fotografi u veliku dvoranu ulaze i izlaze kroz desna vrata i poštuju upute saradnika Službe za odnose s javnostima. Za neke posebne događaje (davanje zakletvi i sl.) se izuzetno određuju dodatni fototermini. U slučaju izraženog zahtjeva za dodatni fototermin Služba za odnose s javnostima prosljeđuje taj zahtjev generalnom sekretaru. Ako dodatni fototermin nije odobren, Služba za odnose s

javnostima će obezbijediti fotografije i dati ih na besplatno korištenje svim zainteresiranim medijima.

U salama u Tomšičevoj ulici nije dozvoljen ulazak u unutarnji dio okruglih stolova, gdje su namještene pokretne vođene kamere. U velikoj dvorani Državnog zbora i u obje sale u Tomšičevoj ulici za snimanje ili fotografiranje smije se koristiti samo teleskopski štand (*monopod*). Unošenje dodatnih svjetala nije dozvoljeno. Fotografiranje iz blizine ili snimanje materijala (*close up*) na klupama i stolovima zastupnika nije dozvoljeno, niti je dozvoljeno naslanjanje kamera i fotoaparata na zastupničke klupe. Fotografski i televizijski snimci iz Državnog zbora mogu se koristiti samo za izvještavanje o radu Državnog zbora, a ne u komercijalne svrhe (upotreba snimaka u oglašivačke, promocijske, prodajne namjene i sl.)

U Crnoj Gori, kad predsjedavajući označi početak rada, službenik zadužen za protokol-medije poziva kamerane i fotoreportere da uđu u salu. Njihovo vrijeme je 15 minuta. Snimatelji prate rad sjednice u Velikoj sali, na način da ne ometaju rad i tok sjednice i za potrebe snimanja ne mogu koristiti prostor ispred predsjedavajućeg stola. Za ulazak u Veliku salu snimatelji i fotoreporteri koriste Ulaz I. Novinari, snimatelji i fotoreporteri, kada dolaze u zgradu Skupštine radi snimanja sjednica Skupštine, njenih radnih tijela i drugih sjednica i sastanaka koji se održavaju u zgradi Skupštine, mogu unositi u zgradu uređaje za optička i akustička snimanja, s tim što podliježu kontroli Službe obezbjeđenja.

Materijali za sjednice, fotografije, saopćenja poslije sjednica, internetske stranice

Materijali za sjednice novinarima se najčešće dostavljaju u elektronskoj formi (u Sloveniji na poseban zahtjev) i odštampani. Uz to, u Srbiji i Sloveniji materijali su dostupni i na internetskoj stranici. Dva parlamenta dostavljaju medijima vlastite fotografije zbivanja u parlamentu. U Sloveniji se fotografije mogu besplatno preuzeti sa internetske stranice, a ukoliko je potrebna bolja rezolucija, fotografije se šalju na zahtjev. U tri parlamenta informativna služba sačinjava pisana saopćenja neposredno po okončanju sjednice. Dva parlamenta na svojim internetskim stranicama nude poseban prostor novinarima.

Tabela 2. Odgovori na upitnik o uslovima za rad predstavnika medija tokom sjednica parlamenta

	Država	Hrvatska	Srbija	Slovenija	Crna Gora
Pitanje					
1.	Da li su sjednice državnog parlamenta otvorene za prisustvo medija?	da	da	da	da
2.	Da li vaš parlament posjeduje interni TV kanal?	da	da	ne Sve sjednice prenosi nacionalna televizija, u skladu sa Zakonom o RTV.	da
3.	Molimo vas da opišete način na koji je uređen rad kamermana/fotoreportera tokom sjednice?	Radio i televizija mogu direktno prenositi cjelokupni tok sjednica Sabora. Kako se sjednice Sabora televizijski snimaju i direktno prenose na internom saborskom kanalu (Saborska televizija), javna televizija – HRT i ostale privatne televizije preuzimaju audio-video sadržaje putem njega, po vlastitom izboru. Javna televizija – HRT temeljem Zakona o HRT ima obavezu prenositi određene sjednice Sabora (konstituirajuće sjednice, izbor Vlade, interpelacije, svečane sjednice...).	Akreditovani kamermani/fotoreporteri/fotografi, sa godišnjim ili dnevnim akreditacijama, mogu da snime početak sjednice Narodne skupštine, svakog dana zasjedanja, prvih 5-10 minuta, ako nije zatvorena za javnost (član 255. Poslovnika Narodne skupštine). Sjednice odbora Narodne skupštine su otvorene za javnost (snimatelji mogu da ih prate sve vrijeme), osim ako Odbor ne odluči drugačije (član 255. Poslovnika Narodne skupštine).	Rad fotografa i televizijskih snimatelja tokom sjednice uređen je dokumentom Uslovi za rad predstavnika medija u Državnom zboru, <i>član 1.5. Fototermini.</i>	Kad predsjedavajući označi početak rada, službenik zadužen za protokol-medije poziva kamermane i fotoreportere da uđu u salu. Njihovo vrijeme je 15 minuta.

	Država	Hrvatska	Srbija	Slovenija	Crna Gora
	Pitanje				
4.	Da li vaš parlament novinarima nudi novinarsku sobu?	da	da	da	da
5.	Novinarima/izvještačima u novinarskoj sobi nudite: <ul style="list-style-type: none"> - <i>wireless</i> konekciju - pristup parlamentarnoj mreži - PC, (broj radnih stanica - printere - telefonsku vezu lokalnu/međunarodnu (označiti) - faks - ostalo 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>wireless</i> konekciju - pristup parlamentarnoj mreži - PC (<i>nije naveden broj radnih stanica</i>) - printere - telefonsku vezu, lokalnu - faks 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>wireless</i> konekciju u centralnom holu gdje se uzimaju izjave - pristup parlamentarnoj mreži (interni TV kanal) - PC u obje zgrade: 12 kompjutera u Domu Narodne skupštine, 7 kompjutera u novinarskoj sobi i 4 kompjutera u agencijskoj sobi u zgradi Narodne skupštine - printere (jedan u Domu Narodne skupštine, i po jedan u agencijskoj sobi i u novinarskoj sobi u zgradi Narodne skupštine) - lokalnu telefonsku vezu: četiri telefonske linije u Domu Narodne skupštine i po dvije u agencijskoj i novinarskoj sobi u zgradi Narodne skupštine 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>wireless</i> konekciju - pristup parlamentarnoj mreži - PC, broj radnih stanica 12+2 - printere - telefonsku vezu, lokalnu i međunarodnu 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>wireless</i> konekciju - pristup parlamentarnoj mreži - PC, 10 radnih stanica - printere - telefonsku vezu, lokalnu - faks

	Država	Hrvatska	Srbija	Slovenija	Crna Gora
Pitanje					
			- TV prijemnike – dva u novinarskoj sobi u Domu Narodne skupštine, jedan u agencijskoj sobi i dva u novinarskoj sobi u zgradi Narodne skupštine		
6.	Da li za izvještače postoji <i>dress code</i> ? Ako postoji, na koji način je propisan?	ne	da Način odijevanja je propisan Pravilnikom o osnovnim principima rada, ponašanja i odijevanja zaposlenih u Službi Narodne skupštine Republike Srbije i lica angažovanih za obavljanje poslova u Narodnoj skupštini, 03 Broj 02-299/06, od 14. februara 2006. godine; čl. 15, 16 i 17. određuju elemente poslovnog izgleda. Odredbe Pravilnika se primjenjuju na zaposlene i na lica koja ulaze i po bilo kojem osnovu borave u zgradi Narodne skupštine.	ne Svi koji ulaze u Državni zbor moraju da budu obučeni primjereno instituciji. Novinare, fotoreportere i snimatelje se opominje na <i>ulazu</i> i uglavnom se ne dozvoljava ulazak u kratkim pantalonama.	da <i>Dress code</i> je regulisan Pravilnikom o unutrašnjem redu Skupštine Crne Gore.
7.	Da li poslanici tokom sjednice daju izjave za medije ispred sale u kojoj se zasjeda?	da	da U centralnom holu Narodne skupštine, koji posjeduje svu potrebnu opremu i <i>wireless</i> konekciju.	da	da

	Država	Hrvatska	Srbija	Slovenija	Crna Gora
	Pitanje				
8.	Postoji li preciziran termin za uzimanje/davanje izjava tokom sjednica?	ne	ne Izjave se uzimaju po dogovoru, u centralnom holu Narodne skupštine. Narodni poslanici i poslaničke grupe mogu zakazati konferenciju za novinare, o čemu medije obavještava Odjeljenje za odnose s javnošću.	ne	da
9.	Na koji način izvještači tokom sjednica stupaju u neposredni kontakt sa poslanicima?	Novinari sami biraju načine, najčešće je to izravno sa zastupnicima.	Izvještači mogu stupiti u kontakt sa narodnim poslanicima preko Odjeljenja za odnose s javnošću, kao i kontaktiranjem poslaničkih grupa i direktnim kontaktiranjem narodnih poslanika.	Preko službi za odnose s javnostima poslaničke grupe. Svaka poslanička grupa ima jednog ili dva službenika koji su zaduženi za odnose sa javnostima.	Preko skupštinske press službe ili neposredno (uglavnom se prethodno dogovore za izjave telefonom iz svojih redakcija).
10.	Vaša informativna služba po okončanju sjednice sačinjava pisana saopćenja: -neposredno po okončanju sjednice -naknadno -ne sačinjava saopćenja	neposredno po okončanju sjednice	neposredno po okončanju sjednice za potrebe <i>web</i> stranice	ne sačinjava pisana saopćenja	neposredno po okončanju sjednice

	Država	Hrvatska	Srbija	Slovenija	Crna Gora
	Pitanje				
11.	Da li <i>web</i> stranica vašeg parlamenta nudi poseban prostor novinarima?	ne	da Podstranicu, koja sadrži informacije i kontakt Odjeljenja za odnose s javnošću, informacije o postupku za izdavanje akreditacija, informacije o uslovima za rad skupštinskih izvještača, ostala aktuelna obavještenja i bitna dokumenta.	da	ne
12.	Materijale za sjednice novinarima dostavljate: -u elektronskoj formi -u <i>hard</i> kopijama -ne dostavljamo, dostupni su na parlamentarnoj <i>web</i> stranici	- u elektronskoj formi - u <i>hard</i> kopijama	- u <i>hard</i> kopijama - + dostupni su na <i>web</i> stranici (prijedlozi zakona i odluka, usvojeni zakoni i odluke)	- u elektronskoj formi (na poseban zahtjev) - u <i>hard</i> kopijama (dostupni u Službi za odnose sa javnostima) - dostupni su na parlamentarnoj <i>web</i> stranici	- u elektronskoj formi - u <i>hard</i> kopijama
13.	Dostavljate li medijima vlastite fotografije zbivanja u parlamentu?	da Novinari mogu ući u bazu fotografija Sabora i preuzimati sadržaje po vlastitom odabiru.	ne	ne Svi zainteresirani mogu besplatno skinuti fotografije sa <i>web</i> stranica Državnog zbora. Ukoliko im je potrebna bolja rezolucija, fotografije se šalju i na zahtjev.	da

	Država	Hrvatska	Srbija	Slovenija	Crna Gora
	Pitanje				
14.	<p>Da li su u vašem Parlamentu uslovi za rad predstavnika medija (prostor, pristup informacijama, komuniciranje, prisustvo sjednicama itd.) regulirani određenim aktom (uputstvo, pravilnik, pravila)? Ako jesu, da li nam možete poslati taj akt?</p>	<p>da</p> <p>Pravilnikom o javnosti rada Hrvatskoga sabora i radnih tijela</p>	<p>da</p> <p>Zakonom o Narodnoj skupštini, II dio - Javnost rada, regulisano članom 11.</p> <p>Poslovníkom Narodne skupštine, XIII dio – Javnost rada, regulisano je u članovima 255-261.</p>	<p>da</p> <p>Dokumentom Uslovi za rad predstavnika medija u Državnom zboru</p>	<p>da</p> <p>Ova pitanja regulisana su Poslovníkom Skupštine Crne Gore i Pravilnikom o unutrašnjem redu.</p>

IZVORI

Odgovori parlamenata na upitnik Sektora za odnose s javnošću PSBiH o uslovima za rad predstavnika medija tokom sjednica parlamenta od 01.06.2012.

Internetska stranica Hrvatskog sabora <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=1861>,
<http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=1923>

Internetska stranica Narodne skupštine Srbije <http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-.872.html?SearchText=zakon+o+narodnoj+skupstini>,
<http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-/vazna-dokumenta/poslovnik/javnost-rada.1342.html>

Internetska stranica Uradnog lista Slovenije <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200792&stevilka=4543>

Internetska stranica Državnog zbora Slovenije
<http://www.dzrs.si/wps/portal/en/Home/ODrzavnemZboru/PristojnostiInFunkcije/RulesoftheProcedureText>, <http://www.dzrs.si/wps/portal/Home/mediji/deloNovinarjev/pogojiZaDeloNovinarjev>

Internetska stranica Skupštine Crne Gore
http://www.skupstina.me/cms/site_data/AKTI%202010/poslovnik%20skusptine%20cg%20novi.pdf

E-mail iz Skupštine Crne Gore od 18.06.2012.